

Analyzing the effects of sustainable livelihoods on the sense of place belonging of rural households; Case study: Central District, Ejroud township

Zeinab Bagheri¹, Behrooz Mohamady Yeganeh² Mehdi Cheraghi^{3*}

1. Phd Student, Department Of Geography, Faculty of Humanities, University Of Zanjan, Zanjan, Iran.
2. Associate Professor, Department Of Geography, Faculty of Humanities, University Of Zanjan, Zanjan, Iran.
3. Assistant Professor, Department Of Geography, Faculty of Humanities, University Of Zanjan, Zanjan, Iran.

* Corresponding Author, Mcheraghi@Znu.Ac.Ir

Received Date:
25/07/2024

Revise Date:
26/09/2024

Accepted Date:
23/02/2025

Published Date:
20/03/2025

Article Info Abstract

Research Paper
Volume 2, Issue 2, Autumn and Winter 2024
Pages 164-180

Since rural-urban migrations are one of the obvious problems of our country, the purpose of the present study is to know the state of the sense of belonging in the studied villages and its effect on increasing sustainable livelihood. The current research is applied in terms of nature and descriptive-analytical-experimental in nature and method. The statistical population of this research includes 41 villages, 10 villages were selected through systematic sampling, the studied villages have 2766 households and 29027 population, using Cochran's formula, the number of samples required to complete the questionnaire was calculated as 337 households. The methods and tools of information collection include library and field methods, in which questionnaire and observation were used in the field method. Descriptive and inferential statistics were used to analyze the data. The findings of the research show that based on a sample T-Tech test, the dimensions of emotional belonging, behavioral belonging, cognitive belonging and functional belonging are in a favorable state with test scores of 5.683, 8.299, 8.857, and 10.114 respectively. The spatial identity is evaluated at an unfavorable level with the test statistic of 4.027, in the level of sustainable livelihood dimensions, the status of human, social and physical dimensions, respectively, with the test statistic of 3.626, 2.035, 8.268, in a favorable state and dimensions Economic and natural are evaluated at an unfavorable level with test scores of -7.845 and -5.603 respectively. The results of the structural equations also show that among the 5 dimensions of sustainable livelihood, the social dimension with a regression value of 0.934 and a significance level of 0.000 has the greatest impact on the sense of belonging to a place.

Keywords: Rural Development, Sustainable Development, Diversity Of Economic Activities, Zanjan Province.

Cite this article:

Bagheri, Z., Mohamady Yeganeh, B., & Cheraghi, M. (2024). Analyzing the effects of sustainable livelihoods on the sense of place belonging of rural households: Case study of the Central District, Ejroud Township. *Journal of Rural Development and Extension Studies*, 2(2), 164-180.

 <https://doi.org/10.30470/jrdes.2025.2046639.1044>

2821-2266 © University of Zanjan.

This is an open access article under the CC BY-NC/4.0/License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

The study area of this research is the central part of Ijrud County, which includes the rural districts of Ijrud Bala, Gholabar, and Saeed Abad. The study area has faced a growing rate of rural migration in recent decades. Studies show that during the period 2006 to 2016, 2984 villagers from the central part of Ijrud County migrated to urban areas. Studies show that one of the factors affecting the formation of these migrations is the low level of sustainable livelihood among households in the central part of Ijrud County. Accordingly, understanding the effects of a sense of place belonging on the sustainable livelihood of rural households can be effective in providing appropriate solutions to reduce rural-urban migration. In this regard, the present study examines the effects of sustainable livelihood on the sense of place belonging of rural households in the form of the following questions:

1- What is the relationship between sustainable livelihood and the sense of place belonging of households in the studied villages?

2- Which dimension of the sense of place belonging of households in the studied villages has the greatest impact on sustainable livelihoods?

Methodology

According to the research questions, the research method is descriptive-analytical-experimental in nature and systemic-structural in type, application and the prevailing attitude of the research. In the present study, the following indicators have been used to analyze the effects of sustainable livelihoods on the sense of place belonging of rural households. The statistical population of the present study is the villages of the central part of Ijroud County, which according to the general population and housing census of 2016 includes 41 villages. Considering the vastness of the study area and the cost of referral, 10 villages were selected as sample villages, which were selected as study villages using a simple probability sampling method (lottery method). The villages under study have 2766 households. Using the Cochran

formula, the number of samples required to complete the questionnaire of 337 households was calculated and the sample size for each village was determined based on the proportionality formula.

Results and discussion

In this regard, a one-sample t-test was used to evaluate and analyze the desirability of the dimensions of sense of place belonging, and taking into account the existing spectral range that fluctuates between 1 and 5 and based on the Likert scale, the results of this test show that, based on the desirability level of the test item (3) and the significance level, the dimensions of emotional belonging, behavioral belonging, cognitive belonging, and functional belonging are evaluated in a desirable state, and spatial identity is evaluated in an undesirable state.

A one-sample t-test was used to evaluate and analyze the desirability of the dimensions of sustainable livelihood, and taking into account the existing spectral range that fluctuates between 1 and 5 and based on the Likert scale, the results of this test show that, based on the desirability level of the test item (3) and the significance level, the human, social, and physical dimensions of sustainable livelihood are in a desirable state, while the economic and natural dimensions are in an undesirable state.

Conclusion

Based on the form and conceptual model of the model, the components of sense of place belonging are considered as dependent variables and sustainable livelihoods are considered as independent variables. Examination and estimation of regression values and significance of the research dimensions and indicators on sense of place belonging show that among the 5 dimensions of place identity, functional belonging, cognitive belonging, behavioral belonging, and emotional belonging, all dimensions with significant regression values have an impact on the dimensions of sustainable livelihoods, such that place identity has a regression value of 0.672, functional belonging has a regression value of 0.914, cognitive belonging has a regression value of 0.837, behavioral belonging has a regression value of 0.576, and

emotional belonging has a regression value of 0.837. Among the variables that affect the participation of villagers, we can mention place attachment and the social dimension of sustainable livelihood. Attachment to the place of life and a sense of belonging to it create in individuals the motivation and sense of responsibility to strive for the comprehensive improvement of the residential environment, hence the sense of place attachment can significantly accompany the implementation of various social, economic, cultural, etc. programs in the local community and improve the quality of life. Place attachment as a concept is the relationship and connection point between people and places, and this mutual interaction between residents and also between them and the village is a category that is considered as the social capital of the society. The importance of the issue of social capital and its role in development is to such an extent that it can be clearly observed in the prosperity of all developed societies. As a result, there is a significant relationship between the sense of place attachment and the sustainable livelihood of households in the studied villages.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

The present article is the result of a collaborative research project. The contribution and role of the first author, as a Ph.D student, was in collecting theoretical foundations and completing the questionnaire, the second author was as a guide for the final text review and data analysis, and the third author was as a doctoral student in the field of data collection and geographical studies.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

تحلیل اثرات معیشت پایدار بر احساس تعلق مکانی خانوارهای روستایی؛ مطالعه موردی: بخش مرکزی، شهرستان ایجرود

زینب باقری^۱، بهروز محمدی یگانه^۲ و مهدی چراغی^{۳*}

۱. دانشجوی دکتری، گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.
۲. دانشیار، گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.
۳. استادیار، گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

تاریخ دریافت:	تاریخ بازنگری:	تاریخ پذیرش:	تاریخ انتشار:
۱۴۰۳/۰۵/۰۴	۱۴۰۳/۰۷/۰۵	۱۴۰۳/۱۲/۰۵	۱۴۰۳/۱۲/۳۰

اطلاعات مقاله چکیده

از آنجا که مهاجرت های روستا - شهری از مشکلات بارز کشور ما می باشد، هدف پژوهش حاضر شناخت وضعیت احساس تعلق مکانی روستاهای مورد مطالعه و تاثیر آن بر افزایش معیشت پایدار می باشد. تحقیق حاضر از نظر نوع کاربردی و از نظر ماهیت و روش توصیفی - تحلیلی - تجربی می باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل ۴۱ روستا می باشد که به صورت نمونه گیری سیستماتیک تعداد ۱۰ روستا انتخاب گردیدند، روستاهای مورد مطالعه دارای ۲۷۶۶ خانوار و ۲۹۰۲۷ جمعیت می باشد، با استفاده از فرمول کوکران تعداد نمونه لازم جهت تکمیل پرسشنامه ۳۳۷ خانوار محاسبه شد. روش ها و ابزار گردآوری اطلاعات شامل روش های کتابخانه ای و میدانی بوده که در روش میدانی از پرسشنامه و مشاهده استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. یافته های تحقیق نشان می دهد براساس آزمون تی تک نمونه ای، ابعاد تعلق عاطفی، تعلق رفتاری، تعلق شناختی و تعلق عملکردی به ترتیب با آماره آزمون ۵/۶۸۳، ۸/۲۹۹، ۸/۸۵۷، ۱۰/۱۱۴، در وضعیت مطلوب و هویت مکانی با آماره آزمون ۴/۰۲۷- در سطح نامطلوب ارزیابی می شود، در سطح ابعاد معیشت پایدار وضعیت ابعاد انسانی، اجتماعی و فیزیکی به ترتیب با آماره آزمون ۳/۶۲۶، ۲/۰۳۵، ۸/۲۶۸، در وضعیت مطلوب و ابعاد اقتصادی و طبیعی به ترتیب با آماره آزمون ۷/۸۴۵-، ۵/۶۰۳-، در سطح نامطلوب ارزیابی می شود. نتایج معادلات ساختاری نشان می دهد از بین ۵ بعد معیشت پایدار، بعد اجتماعی با مقدار رگرسیون ۰/۹۳۴ و سطح معناداری ۰/۰۰۰ بیشترین تاثیر را بر احساس تعلق مکانی دارد.

دوره ۲، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۴۰۳
صص ۱۶۴-۱۸۰
مقاله پژوهشی

کلید واژه ها: توسعه روستایی، توسعه پایدار، تنوع فعالیت های اقتصادی، استان زنجان.

Mcheraghi@Znu.Ac.Ir

*نویسنده مسئول:

ارجاع به این مقاله: باقری، زینب، محمدی یگانه، بهروز، و چراغی، مهدی. (۱۴۰۳). تحلیل اثرات معیشت پایدار بر احساس تعلق مکانی خانوارهای روستایی؛ مطالعه موردی: بخش مرکزی، شهرستان ایجرود، دو فصلنامه تحقیقات ترویج و توسعه روستایی ۲(۲)، ۱۶۴-۱۸۰.

 <https://doi.org/10.30470/jrdes.2025.2046639.1044>

2821-2266 © University of Zanjan.

This is an open access article under the CC BY-NC/4.0/License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

مقدمه

معیشت یک فرد عبارت است از «توانایی ها، دارایی ها (مادی و اجتماعی) و فعالیت های مورد نیاز برای امرار معاش» (Dufie, 2022:2)، معیشت ترکیبی یکپارچه از ابزارهای کسب درآمد بر اساس توانایی ها، دارایی ها (از جمله ذخایر، منابع، الزامات و حقوق) و فعالیت ها می باشد (Borowy, 2013)، کاهش فقر نیز به عنوان یکی از اهداف اولیه توسعه پایدار، همواره مورد توجه دانشگاهیان قرار داشته است (Pedersen & Therkelsen, 2022). راهبرد «معیشت پایدار» که یکی از روش های افزایش درک ما از معیشت خانوارهای فقیر است، رویکردی چندبعدی، یکپارچه و منطقی برای ریشه کن کردن فقر محسوب می شود (Pedersen & Therkelsen, 2022). در پی حل مشکل پایداری معیشت کشاورزان، پایداری معیشت و کیفیت کشاورزان در مناطق فقیر، موضوع اصلی و همچنین کانون تحقیقاتی کلیدی برای کارشناسان و محققان تلقی می شود (He & Ahmed, 2022: 1)، بهبود معیشت پایدار روستایی از طریق شناخت و بهره برداری بهینه از سرمایه های معیشتی (اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی) و ایجاد فرصت های اشتغال پایدار، کلید کاهش مهاجرت روستاییان و توسعه مناطق روستایی است (عیسی زهی و شریف زاده، ۱۴۰۰).

با توجه به اهمیت رابطه بین ناپایداری معیشت و احساس تعلق مکانی (سواری و طاهری، ۱۴۰۰)، لذا رویکرد معیشت پایدار در دهه ی ۱۹۸۰، به عنوان یک رویکرد جدید در مبحث توسعه روستایی و با هدف کاهش فقر روستایی مطرح شد (عیسی زهی و شریف زاده، ۱۴۰۰: ۸۱؛ شانازی و اعظمی، ۱۳۹۶: ۲۳۶؛ سجاسی قیداری و همکاران، ۱۳۹۲: ۸۵).

بنابراین آموزنده است که تعلق به مکان را پویا ببینیم که تحت تأثیر عوامل متعددی مانند الگوهای تحرک، مرحله زندگی و هنجارهای اجتماعی است (Berg, 2020). تعلق به مکان می تواند بر اساس ویژگی های بسیار خاص و نمادین یا انتزاعی باشد، به این صورت که افراد ممکن است به افراد، مظاهر فیزیکی یا رویدادهای درون یک مکان خاص احساس وابستگی کنند یا به اتمسفر ها، محیط ها و شیوه های زندگی احساس وابستگی کنند (Barcus & Brunn, 2010)، در همین راستا، برگ ۲ استدلال می کند که تعلق مکانی شامل چهار بعد اصلی است: «روابط اجتماعی، مادیات، گذشته و خاطرات، و احساسات و عواطف» (Berg, 2020: 440). اغلب اوقات، تعلق مکان مبتنی بر ترکیبی از ابعاد است، و به نظر می رسد در نظر گرفتن پیوندهای بین افراد و جنبه های مختلف مکان در سه بخش، کلاسیک (عاطفه، احساس)، شناخت (فکر، دانش، باور) و عمل (عمل، رفتار) باشد (Gustafson, 2006: 19).

دلبستگی به مکان که صرفاً بر اساس دانش و اعتقادات است، ممکن است استدلال شود که نسبتاً سطحی است، در حالی که احساسات و اعمال به پیوند بین افراد و مکان، عمق و قدرت بیشتری می بخشند. به نظر می رسد که این چارچوب در توضیح دلبستگی به مکان افراد و مهاجرت بازگشتی دارای مزایای خاصی است (Pedersen & Therkelsen, 2022: 92). دلبستگی و تعلق به محیط فیزیکی با اقامت طولانی ارتباط ندارد این نشانگر این نکته است که، اگرچه ممکن است این ویژگی های فیزیکی باشد که افراد را به یک مکان معین جذب می کند، اما این محیط اجتماعی است که افراد را به هم پیوند می دهد و اقامت طولانی مدت را تضمین می کند، از این رو، چندین محقق موافق اند که شبکه های اجتماعی و تقلید از خانواده و دوستان در انگیزه افراد برای بازگشت تعیین کننده است (Niedomysl & Amcoff, 2011; Reichert et al, 2014).

محدوده ی مورد مطالعه ی این پژوهش بخش مرکزی، شهرستان ایجرود می باشد که شامل دهستان های ایجرود بالا، گلابر و

سعید آباد می باشد. محدوده مورد مطالعه طی دهه های اخیر با نرخ رو به رشد مهاجرت های روستایی مواجه بوده است، بررسی ها نشان می دهد طی دوره ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ تعداد ۲۹۸۴ نفر از روستائیان بخش مرکزی شهرستان ایجرود به نقاط شهری مهاجرت کرده اند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵)، بررسی ها نشان می دهد یکی از عوامل موثر بر شکل گیری این مهاجرت ها پائین بودن سطح معیشت پایدار بین خانوارهای بخش مرکزی شهرستان ایجرود می باشد، بر همین اساس شناخت اثرات احساس تعلق مکانی بر روی معیشت پایدار خانوارهای روستایی می تواند در راستای ارائه راهکارهای مناسب کاهش مهاجرت های روستا - شهری موثر واقع شود. در همین راستا در تحقیق حاضر به بررسی اثرات معیشت پایدار بر احساس تعلق مکانی خانوارهای روستایی در قالب پرسش های زیر پرداخته شده است:

۱- بین معیشت پایدار و احساس تعلق مکانی خانوارهای روستاهای مورد مطالعه چه رابطه ای وجود دارد؟

۲- بیشترین اثرات معیشت پایدار بر روی کدام بعد احساس تعلق مکانی خانوارهای روستاهای مورد مطالعه می باشد؟

مبانی نظری

در اوایل دهه ۱۹۷۰، ادوارد رلف و همکارانش^۳ که گاه «جغرافیدانان انسان گرا» نامیده می شوند، مکان را به عنوان نقشی جدایی ناپذیر در تجربه بشری ایفا می کند، مورد بررسی قرار دادند (Seamon & Sowers, 2008)، وی احساس تعلق مکانی، را پیوندی محکم و عاملی تأثیر گذار میان مردم، مکان و اجزای تشکیل دهنده ی آن می داند که این پیوند به صورت مثبت بوده و سبب گسترش ارتباط و تعامل فرد با محیط می گردد و با گذر زمان عمق بیشتری می یابد (Relph, 1976) به نقل از رشید کلویر و همکاران، (۱۳۹۹: ۱۹۹). وی برای هر مکان، شاخصه و خصوصیت منحصر به فردی قائل است و آن را به سبب سه نشانه هویت مکانی می داند که معرف حس مکان نیز هستند: ۱- ساختار کالبدی؛ ۲- فعالیت؛ ۳- معنا (دانش پایه، ۱۳۹۶: ۲۳). احساس تعلق به عنوان تجربه درگیری شخصی در یک سیستم یا محیط تعریف می شود، به طوری که افراد خود را بخشی جدایی ناپذیر از آن سیستم یا محیط می دانند (Hagerty et al, 1992; Alawadhi et al, 2011) و همین طور تعلق را می توان به عنوان یک رابطه فعال بین افراد، درک کرد که شامل مشارکت در فرآیندهایی است که از طریق آن تعلق بیان یا آشکار می شود (Lahdesmaki et al, 2021: 2; Maine et al, 2021). احساس تعلق به شناخت و پذیرش یک عضو توسط سایر اعضای یک گروه اشاره دارد (Hagerty et al, 1992) و اینکه احساس تعلق یک دغدغه فراگیر بشری ایجاد و حفظ ارتباط با دیگران، نهادهای اجتماعی، محیط ها و خود است (Berlin & Johnson, 1989; Gilligan, 1982; Wynne, 1984; Hagerty et al, 1992) و یکی از مؤلفه های اتصال خود به بافت، افراد، مکان ها و چیزهای اطراف، احساس تعلق است (Hagerty et al, 1992).

تعلق همیشه یک فرآیند پویا است، نه یک فرآیند ایستا، احساس تعلق در مورد فرآیندی است که در آن افراد با گروه ها، جوامع، نهادها، یا سایر نهادهای فرهنگی یا اجتماعی سازگاری ایجاد می کنند تا تجربه ای شخصی از مشارکت به دست آورند (Baumeister & Leary, 1995; Yuval-Davis, 2006, 2011; Ceginskas, 2015; Maine et al, 2021: 2) و بدین ترتیب توجه به چگونگی احساس تعلق اجتماعی افراد، عاملی مهم در افزایش رفتارهای مشارکتی در امور متفاوت اجتماعی، فرهنگی و سیاسی است و این مهم ترین ابزار برای یک مدیریت خوب به ویژه در کشورهای جهان سوم است (باقری بنجار و رحیمی، ۱۳۹۱: ۱۴۳). درک احساس تعلق، بخش اصلی شکل گیری هویت و خودآگاهی است (Bowlby, 1969; Baumeister & Leary, 1995).

تحلیل اثرات معیشت پایدار بر احساس تعلق مکانی ... / باقری و همکاران

(Maine et al, 2021:1)، احساس تعلق تا حد زیادی با رفتار انسان و تعامل با محیط اطراف سروکار دارد، حس تعلق را می توان از طریق چندین متغیر سنجید (Furrer & Skinner, 2003; Alawadhi et al, 2011)، حمایت اجتماعی، تعاملات اجتماعی، احساس حمایت و وابستگی و نزدیکی بین افراد آن را سنجید (Hagerty & Patusky, 1995; Alawadhi et al, 2011).

احساس تعلق، به طور مستقیم با آشنایی با یک محیط در ارتباط است. در واقع، آشنایی، به تقویت احساس تعلق به محیط خاص کمک می کند (Annison, 2000; Goodenow, 1993; Alawadhi et al, 2011) بنابراین، حس تعلق عنصر مهمی از هویت شخصی، علایق و رشد انسانی را تشکیل می دهد که با مؤلفه های شناختی، عاطفی و اجتماعی مشخص می شود. تعلق به منظور درک اهمیت این احساس از بسترهای مختلف شناسایی و بسط هویت با گروه و محیط فیزیکی می باشد (Gutierrez et al, 2022) افزایش میزان دانش فضایی باعث افزایش احساس تعلق به آن مکان خواهد شد (Alawadhi et al, 2011).

امروزه یکی از بزرگترین چالش های برنامه ریزی، در جوامع انسانی، به ویژه در جوامع روستایی که کانون تمرکز فقرا در کشورهای در حال توسعه اند، تامین معیشت است (محمدی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۲۲). معیشت منعکس کننده انتخاب و استفاده از منابع توسط انسان ها است (Jampel, 2016; Li et al, 2022) معیشت روستایی، در درجه اول بر کشاورزی متمرکز است (Fahad et al, 2022; Baloch et al, 2022; Nguyen-Anh et al, 2022)، معیشت به روشی نظام مند برای امرار معاش بر اساس مهارت ها، منابع و فعالیت های امکان پذیر اشاره دارد (He & Ahmed, 2022; Wang; 2017). در حال حاضر مطالعات زیادی در مورد اشکال طبقه بندی و عوامل موثر بر استراتژی های معیشت وجود دارد (Perz et al, 2015; Nyaupane & Poudel, 2011; Ado et al, 2019; He & Ahmed, 2022). این مطالعات یکی از پایه های مهم برای درک معیشت پایدار کشاورزان است (Ayuttacorn, 2019; He & Ahmed, 2022).

در مقوله معیشت پایدار، یکی از تعاریفی که فراوان به آن استناد می شود، متعلق به چمبرز و کانوی^۴ است (جمعه پور و احمدی، ۱۳۹۰: ۳۶). چمبرز و کانوی در تعریف خود از معیشت پایدار، بر اهمیت قابلیت ها، دارایی ها و فعالیت های لازم برای گذران معاش تاکید می کنند (جمعه پور و احمدی، ۱۳۹۰: ۳۶). به اعتقاد آن ها، معیشت پایدار باید بتواند با فشارها و شوک های محیطی سازگار شود، قابلیت ها و دارایی های خود را تقویت کند و فرصت های معیشت پایدار را برای نسل های آینده فراهم آورد (همان). چمبرز در سال ۱۹۸۷ نظریه خود را مطرح نمود و در سال ۲۰۰۵، معیشت را به عنوان مجموعه ای از قابلیت ها، دارایی ها و فعالیت های لازم برای زیستن تعریف می کند (بادکوه و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۴). دیگر اینکه منافع خالصی را برای معیشت دیگران در سطوح محلی یا ملی و در کوتاه مدت یا بلند مدت ایجاد کند (جمعه پور و احمدی، ۱۳۹۰: ۳۶).

معیشت پایدار، یک روش تفکر در زمینه توسعه روستایی و همچنین یک تفکر یکپارچه برای کاهش فقر است که بر خلاف رویکردهای مرسوم به کاهش فقر از طریق افزایش بهره وری محصول و کمک های خارجی تاکید می کند (مطیعی لنگرودی و همکاران، ۱۳۹۰: ۴).

چمبرز نقدی اساسی بر نظریات توسعه متداول وارد می کند. او معتقد است این نظریات با تقویت ساختارهای قدرت موجود و نادیده گرفتن نقش آفرینی جوامع محلی در فرایند توسعه، به پایداری بلندمدت کمک نمی کنند. چمبرز بر ضرورت اتخاذ رویکردی پایدار از پایین به بالا و مبتنی بر عدالت اجتماعی تاکید می کند (حیدری ساریان و عبدپور، ۱۳۹۸: ۳۱؛ شریفی نیا، ۱۳۹۹: ۲۱۷-۲۱۸؛ زارع، ۱۳۹۶). رویکردهای توسعه سنتی که عمدتاً بر مسائل اقتصادی تمرکز داشتند، در کاهش فقر روستایی موفقیت چندانی

تحلیل اثرات معیشت پایدار بر احساس تعلق مکانی ... / باقری و همکاران

به منظور درک عمیق از معیشت روستایی و چالش‌های مرتبط با آن، نیازمند یک چارچوب تحلیلی هستیم که پیچیدگی‌های موجود در این حوزه را به طور کامل در نظر بگیرد. چارچوب معیشت پایدار با ارائه یک ساختار جامع، این امکان را فراهم می‌آورد تا به صورت سیستمی به بررسی عوامل موثر بر معیشت روستاییان پرداخته شود. (Scoones, 1998؛ زارع، ۱۳۹۶). اگرچه مطالعات متعددی در ارتباط با موضوع پژوهش حاضر انجام شده است، اما همچنان خلأهایی در این زمینه وجود دارد که پژوهش حاضر درصدد پر کردن آن‌ها است.

جدول ۱. برخی از مطالعات موجود در زمینه اثرات احساس تعلق مکانی بر معیشت پایدار.

پژوهشگر (سال)	عنوان	یافته‌ها
پدرسن و ترکلسن ^{۱۶} (۲۰۲۲)	تعلق مکانی دوسوگرایانه مهاجران بازگشتی به مکان‌های روستایی در کشور دانمارک	این مقاله به بررسی تجربیات مهاجران با تحصیلات عالی می‌پردازد که پس از سالها اقامت در شهر به مناطق روستایی بومی خود بازگشته‌اند و بازگشت کنندگان در دلبستگی خود به روستا دوسوگرا هستند.
جنسن ^{۱۷} (۲۰۲۲)	تفکیک تعلقات فراملی کودکان در داخل و خارج از یک مدرسه در دانمارک	این مطالعه نشان می‌دهد که چگونه زبان، مذهب و کشورهای محل تولد والدین کودکان، نقش‌های بسیار متفاوتی در تعلق مکانی کودکان دارند.
دوفی آزومه و همکاران ^{۱۸} (۲۰۲۲)	جنسیت، کشاورزی و معیشت پایدار در میان کشاورزان روستایی در شمال غنا	زمین‌های زراعی حاصلخیز ناکافی عامل اصلی تاثیرگذار بر بهره‌وری کشاورزی است.
سریدارا و همکاران ^{۱۹} (۲۰۲۲)	شناسایی اولویت‌های توسعه پایدار برای کشاورزی از طریق شاخص‌های امنیتی پایدار معیشتی در کارناتاکا کشور هند	که برای مقابله با بدتر شدن تغییرات آب و هوایی و گسترش مسائل برابری بین‌نسلی، باید انگیزه بیشتری به توسعه پایدار داده شود.
فهد و همکاران ^{۲۰} (۲۰۲۲)	تحلیل وضعیت فقر چند بعدی خانوارهای روستایی با استفاده از چارچوب معیشت پایدار در استان هاگیانگ کشور ویتنام	خانوارهای مورد بررسی فاقد تمام منابع سرمایه معیشتی هستند که سه منبع کمبود سرمایه طبیعی، سرمایه اجتماعی و سرمایه مالی هستند. اکثر خانوارهای کشاورز به عنوان فقیر طبقه بندی شده‌اند که دارای آسیب‌پذیری‌ها و ناامنی‌های متعددی بوده‌اند.
فیلیکی و تکالین ^{۲۱} (۲۰۲۲)	توده‌های بومی سنتی نادیده گرفته شده، برای معیشت پایدار مردم محلی در جنوب اتیوپی	نقش کشاورزان محلی در نگهداری از توده‌های بومی زیاد است.
لی و همکاران ^{۲۲} (۲۰۲۲)	بررسی مرزهای تحقیق معیشت پایدار در اکوسیستم علفزار	این مطالعه به عنوان اولین ارزیابی علم‌سنجی تحقیق در مورد معیشت پایدار در اکوسیستم‌های مرتعی، چندین پیامد نظری و عملی را برای تحقیقات ریشه‌شکنی فقر جهانی ارائه می‌دهد که از ارزش علمی زیادی برای توسعه پایدار جهانی برخوردار هستند.
هی و احمد ^{۲۳} (۲۰۲۲)	سرمایه‌ی معیشتی کشاورزان و تاثیر آن بر استراتژی‌های معیشت پایدار در مناطق جنوب غربی چین	در این مطالعه بر این نتایج رسیدند که سرمایه فیزیکی، در کنار سرمایه طبیعی، تاثیر مثبتی بر استراتژی معیشت کشاورزی خالص دارد، در حالی که سرمایه انسانی، اجتماعی و مالی تاثیر مثبتی بر استراتژی معیشت غیر کشاورزی دارد.
بی و همکاران ^{۲۴} (۲۰۲۲)	تغییرات آب و هوایی، بی‌حرکتی داوطلبانه و تعلق به مکان در توگورو	این مقاله استدلال می‌کند که برای موفقیت و پایداری استراتژی‌های انطباق، باید ارزش‌ها، دیدگاه‌ها و ترجیحات مردم محلی را شناخت و ارتباطات

16. Pedersen and Therkelsen

17. Jensen

18. Dufie Azumah

19. Sridara et al

20. Fahad et al

21. Feleke and Tekalign

22. Li et al

23. He and Ahmed

24. Yee et al

تحقیقات ترویج و توسعه روستایی، دوره ۲، شماره ۲، ۱۶۴-۱۸۰، زمستان و پاییز ۱۴۰۳.

ملموس و ناملموس را با یک مکان را در نظر گرفت.		
پژوهش حاضر با هدف واکاوی شاخص معیشت پایدار روستایی با تأکید بر سرمایه های معیشتی فیزیکی، مالی، اجتماعی، انسانی و محیطی در شهرستان سراوان صورت گرفت.	تحلیل وضعیت سرمایه های معیشت پایدار روستایی در شهرستان سراوان	عیسی زهی و شریف زاده (۱۴۰۰)

روش پژوهش

با توجه به پرسش های تحقیق، روش تحقیق از نظر ماهیت، توصیفی - تحلیلی - تجربی و از نظر نوع، کاربردی و همچنین نگرش حاکم بر تحقیق، به صورت سیستمی - ساختاری است. در تحقیق حاضر به منظور تحلیل اثرات معیشت پایدار بر احساس تعلق مکانی خانوارهای روستایی با استفاده از شاخص های زیر مورد بررسی قرار گرفته است (جدول شماره ۲ و ۳).

جدول ۲. شاخص های احساس تعلق مکانی به کار رفته در تحقیق

مولفه	بعد	معیار	شاخص
احساس تعلق مکانی	تعلق	تجارب و خاطره ها	تجربه ی شرکت در امور عمرانی روستا- خاطرات مربوط به بازی های محلی در روستا- یادآوری احساسات مربوط به دوران کودکی و نوجوانی-خاطرات به یادماندنی از مکان های عمومی روستا
	عاطفی	رضایت از مکان زندگی	میزان رضایت از سکونت در روستا- احساس رضایت از زندگی- تمایل به شرکت در تصمیم گیری های محله- آشنایی با وظایف و تکالیف حقوق خود
	تعلق رفتاری	سطح رفتاری	وجود صمیمیت در میان ساکنان- احساس مسئولیت در حفظ محیط محله -وضعیت شرکت در امور اجتماعی
	تعلق شناختی	یگانه پنداری نمادها	تعامل مثبت با همسایگان- تمایل به کارهای گروهی با همسایگان شرکت در انتخابات- حضور در مسابقات ورزشی و مراسم های مذهبی
	تعلق مکانی	تصورات از مکان ارتباط نمادین	امید به آینده روستا- نگاه به روستا به مثابه خانه خودش افزایش میزان همدلی بین اهالی روستا- منحصربه فرد بودن- ارتباط فرد با محیط- تعامل با محل سکونت
	تعلق عملکردی	احساس امنیت	احساس امنیت جانی- احساس امنیت مالی- احساس امنیت عاطفی- احساس امنیت فردی در برابر مخاطرات طبیعی- داشتن عزت نفس
		مشارکت	مشارکت در حفظ محیط زیست روستا- مشارکت در حفظ محیط فرهنگی تاریخی-مشارکت در برنامه ریزی روستایی
		هویت مکانی	آشنایی با مشاهیر روستا- آشنایی با تاریخ روستا- آشنایی با تاریخ و هویت روستا تمایل جوانان جهت ماندگاری در روستا- پایین بودن آمار مهاجرت روستائیان- مهاجرت معکوس

منبع: عیسی زهی و شریف زاده، ۱۴۰۰: ۸۴؛ پایدار و همکاران، ۱۳۹۸: ۶۷؛ اعظمی و هاشمی امین، ۱۳۹۶: ۱۰۲؛ شانازی و اعظمی، ۱۳۹۶: ۲۴۰؛ محمدی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۲۵؛ خسروزادیان و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۵۲؛ جمعه پور و احمدی، ۱۳۹۰

جدول ۳. شاخص های معیشت پایدار به کار رفته در تحقیق.

مولفه	بعد	معیار	شاخص
انسانی		مهارت	کشاورزی دامی- یادگیری تجربی کاری جدید
		رفاه اجتماعی	بهبود سلامت جسمی و روحی- بهبود (تنوع) تغذیه خانوار با امکان تولیدات کشاورزی- بهبود دسترسی به خدمات بهداشتی- تأمین هزینه های بهداشتی- مراقبت های بهداشتی- رضایت از میزان دسترسی به خدمات بهداشتی
		توانمندی فردی	توانمندی شغلی موجود و مشاغل جدید- وضعیت تحصیلات
		آموزش	سطح دانش عمومی و خدمات آموزشی- شرکت در ارتقاء سطح آموزش به مردم محلی در رابطه با

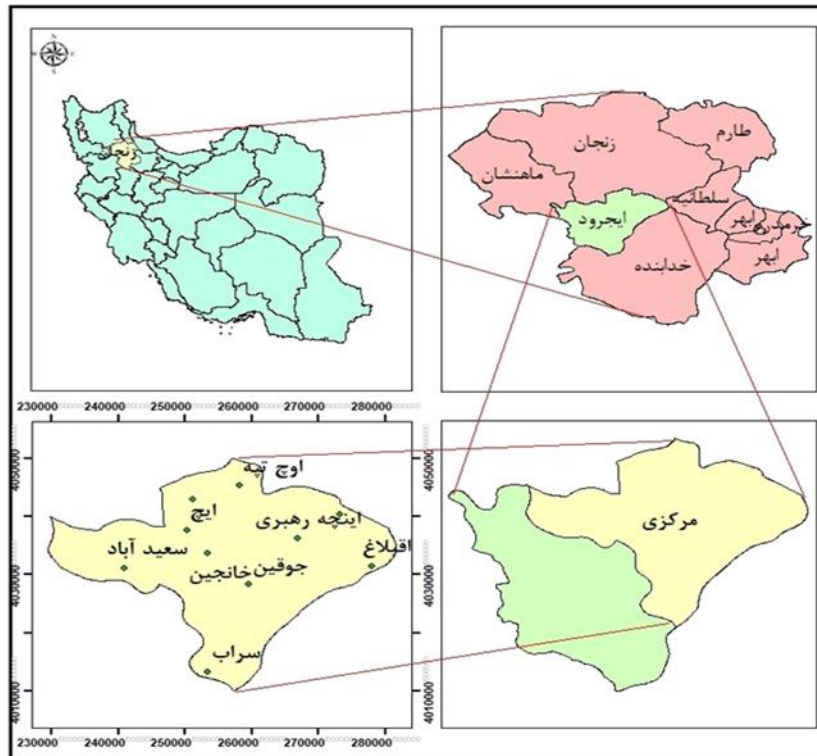
تحلیل اثرات معیشت پایدار بر احساس تعلق مکانی ... / باقری و همکاران

مؤلفه	بعد	معیار	شاخص
			حفاظت از محیط زیست
معیشت پایدار		اعتماد	اعتماد مردم محلی به همدیگر (درون‌گروهی)- اعتماد مردم به سازمان های دولتی و افراد غیربومی- اعتماد مردم به دهیاری-اعتماد-اعتماد مردم به شورای اسلامی روستا- اعتماد به مراکز خدمات روستایی- اعتماد به نهاد های اجتماعی
		انسجام	تمایل برای همیاری و کمک مالی به همدیگر (دگریاری)- تعهد و مسئولیت پذیری افراد- وحدت و انسجام بین مردم- کاهش سطح مشکلات اجتماعی- حفظ آداب و رسوم و فرهنگ محلی--کاهش جرم و جنایت-وظایف اجتماعی مردم روستا
اجتماعی		مشارکت	مشارکت در فعالیت های مذهبی و اجتماعی- امکان تبادل دانش و اطلاعات بین مردم محلی و خارج از روستا- مشارکت در امور روستا- مشارکت فعال در زمینه های مختلف-مشارکت داوطلبانه در امور عمومی روستا- مشارکت مردم در انتخابات و راهپیمایی
		شبکه	عضویت در انجمن ها و گروه های محلی- عضویت در تعاونی ها- تبادللات فرهنگی-رابطه دوستانه با خانواده- کمک مالی به خویشاوندان- همکاری نهاد ها با شورای اسلامی روستا- همکاری نهاد ها با مردم روستا- تعامل مردم با همدیگر- تقویت نهادهای محلی روستا
اقتصادی		اشتغال	رضایت از شغل- افزایش اشتغال زنان- فرصت های شغلی- رضایت از میزان درآمد--ایجاد انگیزه جهت بهبود وضعیت کار-امنیت شغلی-کاهش بیکاری- بیکاری پنهان
		بهره وری	بهبود دسترسی به نهاده های اقتصادی تولید- افزایش بهره وری تولید
		رفاه اقتصادی	افزایش قیمت مسکن- رشد اقتصاد محلی- میزان رضایت از پس انداز- ایجاد زمینه پس انداز برای خانوار- ثبات قیمت کالا و خدمات- دسترسی به کالاهای مصرفی بادوام و کم دوام
		اعتبارات	دسترسی به وام و تسهیلات دولتی- تنوع زمینه هایی برای دریافت تسهیلات اعتباری و بانکی
		درآمد	سطح درآمد خانوار- پسانداز- ثبات و پایداری درآمد- تنوع شدن منابع درآمدی
		دارایی	ارزش محصولات کشاورزی و دامی تولیدی- افزایش قیمت اراضی کشاورزی- ظرفیت پس انداز خانوارهای روستایی
مدیریت منابع		بازار	کاهش هزینه اولیه فعالیت های اقتصادی- بازار محصولات کشاورزی- میزان سهولت در فروش محصولات روستاییان- دسترسی آسان به بازار فروش محصولات محلی- مرمت پل روستا و برخی دیگر از بناهای تاریخی- منافع اقتصادی ادراک شده
		مديریت منابع	کاهش فرسایش خاک- به کارگیری روش های مناسب و بهینه آبیاری- توسعه و تنوع چشم اندازهای طبیعی منطقه- افزایش پوشش گیاهی مراتع منطقه- حفظ تنوع زیستی و منابع ژنتیکی- امکان اجرای طرح های مشارکتی در زمینه حفاظت از محیط زیست- توجه مسئولین نسبت به مسئله حفاظت از محیط- مدیریت زباله و دفن بهداشتی زباله- کاهش میزان تخریب منطقه- مدیریت زباله و پسماند
طبیعی		اخلاق زیست محیطی	افزایش آگاهی زیست محیطی- افزایش حساسیت ساکنان به مسئله محیط زیست- کاهش میزان آسیب به گونه های گیاهی و جانوری منطقه بوسیله ی مردم و مسئولین
		کاهش آلودگی	کاهش میزان آلودگی منابع خاک و باغات- کاهش میزان رهاسازی زباله در طبیعت
فیزیکی		دسترسی به منابع	دسترسی به زمین های کشاورزی حاصلخیز تر- افزایش سطح زیر کشت آبی- بهبود کیفیت آب مصرفی خانوار- دسترسی مستقیم و کافی به منابع آب
		زیرساخت	توسعه محیط و معابر روستا- میزان استفاده از مصالح بادوام و مقاوم در برابر حوادث-افزایش دسترسی خانوار به آب، برق، گاز، سیستم فاضلاب- احداث معابر جدید در روستا- تغییر بافت سنتی روستا- توسعه مسکن اصولی و مهندسی ساز-بهبودی مسکن- توسعه امکانات خدماتی و تفریحی
		حمل و نقل	کمک به توسعه راه های ارتباطی- دسترسی به وسیله نقلیه عمومی-وضعیت جاده- ماشین آلات

مولفه	بعد	معیار	شاخص
			کشاورزی- افزایش وسایل نقلیه- توسعه ی راه های ارتباطی- دسترسی به بازار و خرید محصولات کشاورزی

منبع: مرادخانی و حسنی، ۱۴۰۰: ۱۰۲۸؛ زنگنه، ۱۳۹۸: ۲۰۵

جامعه‌ی آماری تحقیق حاضر روستاهای بخش مرکزی شهرستان ایجرود می باشد، که مطابق با سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ شامل ۴۱ روستا می باشفرنسد. با توجه به گستردگی محدوده مورد مطالعه و هزینه بر بودن مراجعه، تعداد ۱۰ روستا به عنوان روستاهای نمونه انتخاب شدند که با استفاده از روش نمونه گیری احتمالی ساده (روش قرعه کشی) به عنوان روستاهای مورد مطالعه انتخاب شدند. روستاهای مورد مطالعه دارای ۲۷۶۶ خانوار می باشد، با استفاده از فرمول کوکران تعداد نمونه لازم جهت تکمیل پرسشنامه ۳۳۷ خانوار محاسبه و براساس فرمول تناسب تعداد نمونه هر روستا مشخص گردید. روش‌ها و ابزار گردآوری اطلاعات در تحقیق حاضر شامل روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی، با بهره گیری از ابزار پرسشنامه می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی و استنباطی (آزمون تی تک نمونه ای، آزمون کروسکال والیس و معادلات ساختاری) استفاده شده است. جهت تعیین ضریب اعتبار پرسش نامه های تحقیق حاضر، پس از تکمیل پرسش نامه ها، داده ها وارد نرم افزار SPSS شد که مقدار این ضریب برابر با ۰/۸۹ محاسبه گردید. محدوده مورد مطالعه در چارچوبی از مختصات جغرافیایی بین طول جغرافیایی ۱۴' ۵۴° تا ۲۹' ۵۴° طول شرقی و عرض جغرافیایی ۱۴' ۳۶° تا ۳۰' ۳۶° عرض شمالی قرار دارد. بر اساس تحلیل فضایی توپوگرافی انجام شده در GIS محدوده مورد مطالعه در محدوده ارتفاعی مابین ۱۶۰۰ تا ۲۴۰۰ متری از سطح دریاهای آزاد قرار گرفته است.

شکل ۲. نقشه ی موقعیت سیاسی محدوده ی مورد مطالعه

یافته‌ها

یافته های توصیفی به دست آمده از بررسی وضعیت جنسی سرپرستان خانوار نشان می دهد، ۹۳/۸٪ سرپرستان خانوار مرد و ۶/۲٪ سرپرستان خانوار زن می باشند. ۷۳٪ پاسخگویان متأهل و ۲۷٪ آن‌ها مجرد می‌باشند. بررسی تعداد اعضای خانوار پاسخ‌دهندگان نشان می‌دهد، ۱۵/۴ درصد پاسخ دهندگان خانوار ۱ تا ۲ نفر، ۴۹/۹ درصد پاسخ دهندگان خانوار ۳ تا ۴ نفر، ۱۹/۳٪ پاسخ دهندگان خانوار ۵ تا ۶ نفر و ۱۵/۴٪ پاسخ دهندگان خانوار ۶ نفر و بیشتر می باشند، بیشترین٪ مربوط به خانوار ۳ تا ۴ نفر می باشد. بررسی وضعیت سن پاسخ‌دهندگان نشان می‌دهد، بیشترین پاسخ دهندگان (۳۵/۶٪) در گروه سنی ۲۵ تا ۳۵ سال و پس از آن به ترتیب گروه‌های سنی ۳۵ تا ۴۵ سال با ۲۸/۵٪، گروه سنی ۴۵ سال به بالا ۱۹/۹٪، گروه سنی کمتر از ۲۵ سال ۱۶٪ فراوانی قرار دارند و بررسی وضعیت تحصیلات پاسخ‌دهندگان نشان می‌دهد، ۲۰/۸٪ پاسخگویان بی سواد، ۳۵/۹٪ سیکل، ۲۱/۱٪ راهنمایی و دبیرستان، ۱۲/۸٪ دیپلم و ۹/۵٪ دارای تحصیلات دانشگاهی می باشند. ۴۹/۳٪ پاسخ دهندگان دامدار و کشاورز، ۹/۸٪ کارمند دولتی، ۲۰/۸٪ آزاد، ۳۰/۲٪ سایر می باشند. منبع درآمد اکثر پاسخ دهندگان دامداری و کشاورزی می کنند. درآمد بیشتر پاسخ دهندگان (۴۹/۳٪) بین ۵ تا ۱۰ میلیون می باشد و پس از آن به ترتیب کمتر از ۵ میلیون ۲۳/۷٪ بین ۱۰ تا ۱۵ میلیون ۱۹/۳٪ و بیش از ۱۵ میلیون ۷/۷٪ پاسخ دهندگان را تشکیل می دهد. ۹۳/۵٪ پاسخ دهندگان دارای مسکن شخصی هستند و ۶/۵٪ پاسخ دهندگان در مسکن استیجاری سکونت دارند. یافته های توصیفی مربوط به ابعاد احساس تعلق مکانی نشان می دهد، بالاترین میانگین عددی مربوط به بعد تعلق رفتاری و کمترین میانگین عددی نیز مربوط به بعد هویت مکانی می باشد.

جدول ۴. یافته های توصیفی مربوط به ابعاد احساس تعلق مکانی

انحراف معیار	میانگین	بعد
۰/۶۱۸۲۶	۳/۱۹۱۴	تعلق عاطفی
۰/۸۰۷۳۲	۳/۳۶۵۰	تعلق رفتاری
۰/۷۴۶۲۱	۳/۳۶۰۰	تعلق شناختی
۰/۶۳۷۷۶	۳/۳۵۱۵	تعلق عملکردی
۰/۶۶۵۱۰	۲/۸۵۴۱	هویت مکانی
۰/۵۶۴۴۱	۳/۲۲۴۴	احساس تعلق مکانی

در ادامه تحقیق یافته های توصیفی مربوط به ابعاد معیشت پایدار نشان می دهد، بالاترین میانگین عددی مربوط به بعد طبیعی و کمترین میانگین عددی نیز مربوط به بعد فیزیکی است.

جدول ۵. یافته های توصیفی مربوط به ابعاد معیشت پایدار

انحراف معیار	میانگین	بعد
۰/۵۷۴۰۵	۳/۱۱۳۴	انسانی
۰/۶۰۶۴۸	۳/۰۶۷۲	اجتماعی
۰/۶۱۲۵۱	۲/۷۳۸۲	اقتصادی
۰/۶۴۵۱۴	۲/۸۰۳۱	طبیعی
۰/۵۱۴۴۱	۳/۲۳۱۷	فیزیکی
۰/۵۰۲۷۵	۲/۹۹۰۷	معیشت پایدار

در ادامه تحقیق به بررسی یافته های استنباطی تحقیق پرداخته شده است، در همین راستا جهت ارزیابی و تحلیل مطلوبیت ابعاد

تحقیقات ترویج و توسعه روستایی، دوره ۲، شماره ۲، ۱۶۴-۱۸۰، زمستان و پاییز ۱۴۰۳.

احساس تعلق مکانی از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شده است و با احتساب دامنه طیفی موجود که بین ۱ تا ۵ و براساس طیف لیکرت در نوسان است، بر همین مبنا نتایج این آزمون نشان می دهد، براساس سطح مطلوبیت مورد آزمون (۳) و سطح معناداری وضعیت ابعاد تعلق عاطفی، تعلق رفتاری، تعلق شناختی و تعلق عملکردی در وضعیت مطلوب و هویت مکانی در سطح نامطلوب ارزیابی می شود (جدول ۶).

جدول ۶. تجزیه و تحلیل مطلوبیت ابعاد احساس تعلق مکانی

مطلوبیت عددی: ۳						
میانگین عددی	نمره t	درجه آزادی	سطح معنا داری	اختلاف میانگین	با اطمینان فاصله ۹۵ درصد	
					کران پایین	کران بالا
۳/۱۹۱۴	۵/۶۸۳	۳۳۶	۰/۰۰۰	۰/۱۹۱۳۹	۰/۱۲۵۱	۰/۲۵۷۶
۳/۳۶۵۰	۸/۲۹۹	۳۳۶	۰/۰۰۰	۰/۳۶۴۹۹	۰/۲۷۸۵	۰/۴۵۱۵
۳/۳۶۰۰	۸/۸۵۷	۳۳۶	۰/۰۰۰	۰/۳۶۰۰۴	۰/۲۸۰۱	۰/۴۴۰۰
۳/۳۵۱۵	۱۰/۱۱۴	۳۳۶	۰/۰۰۰	۰/۳۵۱۵۰	۰/۲۸۳۲	۰/۴۱۹۸
۲/۸۵۴۱	-۴/۰۲۷	۳۳۶	۰/۰۰۰	-۰/۱۴۵۹۰	-۰/۲۱۷۲	-۰/۰۷۴۶
۳/۲۲۴۴	۷/۲۹۹	۳۳۶	۰/۰۰۰	۰/۲۲۴۴۰	۰/۱۶۳۹	۰/۲۸۴۹

جهت ارزیابی و تحلیل مطلوبیت ابعاد معیشت پایدار از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شده است، و با احتساب دامنه طیفی موجود که بین ۱ تا ۵ و براساس طیف لیکرت در نوسان است، بر همین مبنا نتایج این آزمون نشان می دهد، براساس سطح مطلوبیت مورد آزمون (۳) و سطح معناداری وضعیت ابعاد انسانی، اجتماعی و فیزیکی معیشت پایدار در سطح مطلوب قرار دارند، در حالی که ابعاد اقتصادی و طبیعی در وضعیت نامطلوبی قرار گرفته اند. این بدین معناست که جامعه مورد مطالعه از نظر شاخص های مربوط به ابعاد انسانی، اجتماعی و فیزیکی وضعیت مطلوب تری دارد، اما در زمینه های اقتصادی و طبیعی با چالش هایی مواجه است، تفاوت معنادار در وضعیت ابعاد مختلف معیشت پایدار نشان دهنده عدم تعادل در توسعه این جامعه است. تمرکز بر تقویت ابعاد اقتصادی و طبیعی می تواند به ایجاد تعادل و پایداری بیشتر در سیستم معیشتی کمک کند، عواملی مانند کمبود منابع طبیعی، محدودیت های دسترسی به بازار، تغییرات اقلیمی، و سیاست های توسعه ای نامناسب از عوامل اصلی وضعیت نامطلوب ابعاد اقتصادی و طبیعی می باشد (جدول ۷).

تحلیل اثرات معیشت پایدار بر احساس تعلق مکانی ... / باقری و همکاران ...

جدول ۷. تجزیه و تحلیل مطلوبیت ابعاد معیشت پایدار روستایی

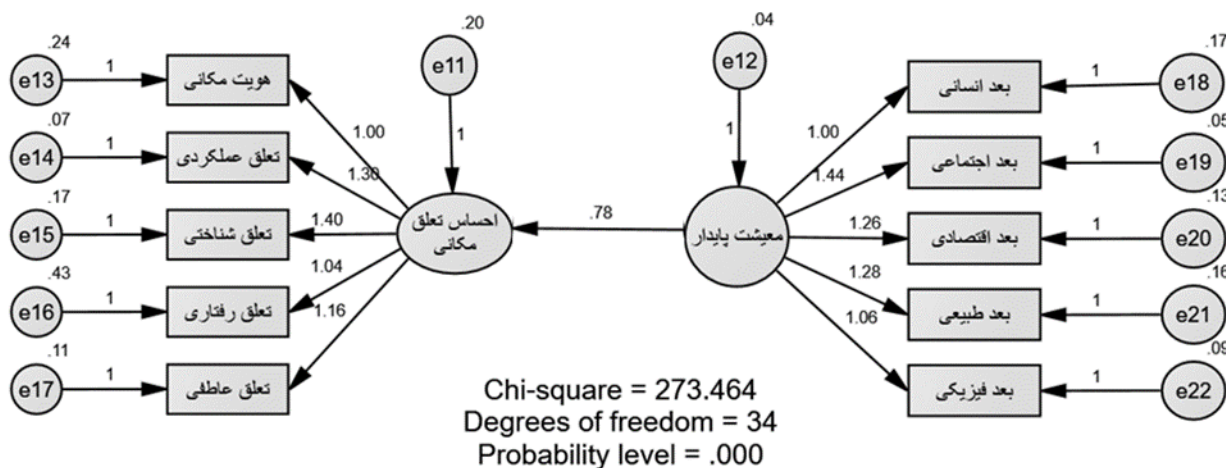
مطلوبیت عددی : ۳							
ابعاد معیشت پایدار	میانگین عددی	نمره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	با اطمینان فاصله ۹۵ درصد	
						کران بالا	کران پایین
انسانی	۳/۱۱۳۴	۳/۶۲۶	۳۳۶	۰/۰۰۰	۰/۱۱۳۳۸	۰/۰۵۱۹	۰/۱۷۴۹
اجتماعی	۳/۰۶۷۲	۲/۰۳۵	۳۳۶	۰/۰۴۳	۰/۰۶۷۲۲	۰/۰۰۲۲	۰/۱۳۲۲
اقتصادی	۲/۷۳۸۲	-۷/۸۴۵	۳۳۶	۰/۰۰۰	-۰/۲۶۱۷۶	-۰/۳۲۷۴	-۰/۱۹۶۱
طبیعی	۲/۸۰۳۱	-۵/۶۰۳	۳۳۶	۰/۰۰۰	-۰/۱۹۶۹۱	-۰/۲۶۶۰	-۰/۱۲۷۸
فیزیکی	۳/۲۳۱۷	۸/۲۶۸	۳۳۶	۰/۰۰۰	۰/۲۳۱۶۹	۰/۱۷۶۶	۰/۲۸۶۸
معیشت	۲/۹۹۰۷	-۳/۳۹	۳۳۶	۰/۷۳۵	-۰/۰۰۹۲۸	-۰/۰۶۳۱	۰/۰۴۴۶

در ادامه تحقیق و جهت بررسی و شناخت اثرات معیشت پایدار بر احساس تعلق مکانی از نرم افزار AMOS استفاده شده است. بر همین مبنا ابتدا به برازش مدل و براساس اماره های آزمون معادلات ساختاری پرداخته شده است، نتایج برازش مدل نشان دهنده مناسب بودن آماره ها جهت انجام آزمون می باشد (جدول ۸).

جدول ۸. برازش مدل براساس اماره های آزمون معادلات ساختاری

شاخص برازش	مقدار پیشنهادی	مدل ساختاری (نتیجه)
x2 test statistic/df	≤ ۳.۰۰۰	۱.۵۳
GFI	≥ ۰.۹۰۰	۰/۹۳۹
AGFI	≥ ۰.۹۰۰	۰/۹۴۲
CFI	≥ ۰.۹۰۰	۰/۹۵۱
NFI	≥ ۰.۹۰۰	۰/۹۸۱
RMSEA	≤ ۰.۰۸۰	۰/۰۰۴
SRMR	< ۰.۰۵۰	۰/۰۰۰
TLI	≥ ۰.۹۰۰	۰/۹۸۵

براساس شکل و مدل مفهومی مدل، مولفه های احساس تعلق مکانی به عنوان متغیر وابسته و معیشت پایدار به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شده است.

شکل ۳. مدل برازش شده در نرم افزار AMO

بررسی و برآورد مقادیر رگرسیون و معناداری ابعاد و شاخص های تحقیق بر روی احساس تعلق مکانی نشان می دهد، از بین ۵ بعد هویت مکانی، تعلق عملکردی، تعلق شناختی، تعلق رفتاری و تعلق عاطفی تمامی ابعاد با مقدار رگرسیون معنادار دارای اثر پذیری بر روی ابعاد معیشت پایدار می باشند، به گونه ای که هویت مکانی با مقدار رگرسیون ۰/۶۷۲، تعلق عملکردی با مقدار رگرسیون ۰/۹۱۴،

تحقیقات ترویج و توسعه روستایی، دوره ۲، شماره ۲، ۱۶۴-۱۸۰، زمستان و پاییز ۱۴۰۳.

تعلق شناختی با مقدار رگرسیون ۰/۸۳۷، تعلق رفتاری با مقدار رگرسیون ۰/۵۷۶، تعلق عاطفی با مقدار رگرسیون ۰/۸۳۷ می باشد (جدول شماره ۹).

جدول ۹. برآورد مقادیر رگرسیون و معناداری ابعاد معیشت پایدار و شاخص های تحقیق بر روی احساس تعلق مکانی

متغیر مستقل	جهت	متغیر موابسته	رگرسیون	انحراف معیار	واریانس	سطح معناداری
معیشت پایدار	<---	احساس تعلق مکانی	۰/۸۷۹	۰/۰۷۲	۱۰/۸۰۳	۰/۰۰۰
هویت مکانی	<---	احساس تعلق مکانی	۰/۶۷۲			
تعلق عملکردی	<---	احساس تعلق مکانی	۰/۹۱۴	۰/۰۸۹	۱۴/۷۰۲	۰/۰۰۰
تعلق شناختی	<---	احساس تعلق مکانی	۰/۸۳۷	۰/۱۰۲	۱۳/۶۹۹	۰/۰۰۰
تعلق رفتاری	<---	احساس تعلق مکانی	۰/۵۷۶	۰/۱۰۶	۹/۸۲۴	۰/۰۰۰
تعلق عاطفی	<---	احساس تعلق مکانی	۰/۸۳۷	۰/۰۸۴	۱۳/۷۱۲	۰/۰۰۰
بعد انسانی	<---	معیشت پایدار	۰/۶۸۷			
بعد اجتماعی	<---	معیشت پایدار	۰/۹۳۴	۰/۰۹۲	۱۵/۵۷۳	۰/۰۰۰
بعد اقتصادی	<---	معیشت پایدار	۰/۸۱۰	۰/۰۹۱	۱۳/۷۷۹	۰/۰۰۰
بعد طبیعی	<---	معیشت پایدار	۰/۷۸۴	۰/۰۹۶	۱۳/۳۶۵	۰/۰۰۰
بعد فیزیکی	<---	معیشت پایدار	۰/۸۱۱	۰/۰۷۷	۱۳/۷۸۸	۰/۰۰۰

بحث و نتیجه گیری

مکان، عنصر اصلی هویت افراد ساکن در آن است و انسان با شناخت مکان می تواند به شناخت خود نائل شود. احساس تعلق مکانی، به معنای ادراک ذهنی مردم از محیط و احساسات کم و بیش آگاهانه آنها از محیط خود است که شخص را در ارتباط درونی با محیط قرار می دهد؛ به طوری که فهم و احساس فرد با زمینه ی معنایی محیط پیوند خورده و یکپارچه می شود. ارتباط انسان با محیط در سطوح گوناگونی حس مکان را به وجود می آورد و انسان، مراتب متفاوتی از حس مکان را درک میکند و تبیین رابطه دو موضوع فقر و ناپایداری معیشت، یکی از مهمترین مسائل در مبحث توسعه روستایی محسوب، می شود. در حقیقت، ارائه رهیافت معیشت پایدار، راهکاری جدید در نظریه های توسعه برای توانمند سازی و ظرفیت سازی در میان فقرا در مناطق روستایی، یکی از رویکردهای اساسی و مهم برای رسیدن به توسعه پایدار محسوب می شود. در شکل گیری هر الگوی معیشت، شیوه ترکیب انواع مختلف سرمایه و منابع معیشتی بسیار مهم است، پس بنابراین، از مهم ترین و تأثیرگذار ترین بسترهای پیشبرد اهداف توسعه در نواحی روستایی، شناخت وضعیت معیشتی خانوارها، میزان دسترسی به سرمایه های معیشتی و عوامل مؤثر بر روستاییان است. به منظور کمک اساسی، به منطق روستایی از فقر و ترویج همه جانبه احیای روستاها، دولت نه تنها نیاز به ارائه حمایت های سیاسی از همه جنبه ها دارد بلکه به طور اساسی توانایی معیشت خود کشاورزان را بهبود بخشد، استراتژی های معیشت آنها را غنی کند و به آنها کمک کند تا شیوه زندگی پایدار را حفظ کنند و زمانی که معیشت روستاییان در تمامی ابعاد رشد کند این موضوع باعث می شود ساکنان روستایی، حس تعلق بیشتری نسبت به مکان زندگی خود پیدا کنند و این حس، به یک مکان معنا می دهد و همچنین حس فرد از مکان روی نگرش ها و رفتارهای وی در آن مکان تأثیر می گذارد و دلبسته ی مکان زندگی خود شوند و دلبستگی به مکان روستایی موجب این می شود که افراد تحصیل کرده با درجه نسبتاً بالایی از آزادی اقتصادی، انتخاب بازگشت به محل اصلی خود را دارند، زمانی که این انتخاب با عوامل خاصی مثل امکانات فرهنگی و مشاغلی که روستا ارائه می دهد و همچنین ذهنیت جوامع محلی همراه باشد دلبستگی به مکان در نتیجه به بینش بیشتر در مورد مهاجرت بازگشت کمک می کند پس بهتر است که تعلق به مکان را پویا ببینیم که تحت تأثیر عوامل متعددی مانند الگوهای تحرک، مرحله زندگی و هنجارهای اجتماعی است. از جمله متغیر های مؤثر در مشارکت روستاییان می توان به تعلق مکانی و بعد اجتماعی معیشت پایدار اشاره نمود. دلبستگی به مکان زندگی و احساس تعلق به آن در افراد این انگیزه و احساس مسئولیت را ایجاد می کند که جهت بهبود همه جانبه محیط سکونت تلاش نمایند، از این رو احساس تعلق مکانی می تواند اجرای

تحلیل اثرات معیشت پایدار بر احساس تعلق مکانی ... / باقری و همکاران ...

برنامه های مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و ... را در اجتماع محلی با توفیق چشمگیر همراه کند و کیفیت زندگی را بهبود بخشد. دلبستگی به مکان به عنوان یک مفهوم، رابطه و نقطه اتصال بین مردم و مکان ها می باشد که این تعامل متقابل بین ساکنان و همچنین بین آنها و روستا، مقوله ای می باشد که از آن به عنوان سرمایه اجتماعی جامعه می باشد. اهمیت موضوع سرمایه اجتماعی و نقش آن در توسعه یافتگی تا حدی است که می توان آن را در شکوفایی تمامی جوامع توسعه یافته به طور آشکار مشاهده کرد. در نتیجه بین احساس تعلق مکانی و معیشت پایدار خانوارهای روستاهای مورد مطالعه رابطه ی معناداری وجود دارد. بنابراین این پژوهش، با نتایج مطالعات (رلف، ۱۹۷۶ و فاروجیا، ۲۰۱۶؛ پدرسن و ترکلسن، ۲۰۲۲؛ جنسن، ۲۰۲۲؛ دوفی آزومه و همکاران، ۲۰۲۲؛ سریدارا و همکاران، ۲۰۲۲؛ فهد و همکاران، ۲۰۲۲؛ فیلیکی و تکالین، ۲۰۲۲؛ هی و احمد، ۲۰۲۲؛ وارثی و همکاران، ۱۳۸۹؛ پیربابایی و سجاد زاده، ۱۳۹۰؛ باقری بنجار و رحیمی، ۱۳۹۱؛ زنگنه و همکاران، ۱۳۹۳؛ زبیری و همکاران، ۱۳۹۳؛ زنگنه، ۱۳۹۶) همسو می باشد.

ارائه پیشنهادات

در راستای این پژوهش و متناسب با نتایج حاصله از آن و همچنین مشکلاتی که روستائیان به آن ها اشاره نموده اند، پیشنهاداتی ارائه می گردد:

- ۱- سرمایه گذاری در بخش کشاورزی،
- ۲- حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط،
- ۳- توسعه زیرساخت های روستایی،
- ۴- اجرای برنامه های آموزشی و ترویجی، می تواند به بهبود ابعاد اقتصادی و طبیعی کمک کند. همچنین، تقویت همکاری بین بخش های مختلف جامعه و دولت می تواند در دستیابی به توسعه پایدار موثر باشد.

سهام نویسندگان در پژوهش

مقاله حاضر حاصل کار پژوهشی مشترک می باشد، سهم و نقش نویسنده اول، به عنوان دانشجوی دکتری در گردآوری مبنای نظری و تکمیل پرسشنامه، نویسنده دوم به عنوان راهنما بازدید نهایی متن و تحلیل داده ها و نویسنده سوم به عنوان دانشجوی کارشناسی ارشد در گردآوری داده ها و مطالعات جغرافیایی بود.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه افراد، به دلیل مشاوره و راهنمایی علمی و مشارکت آنها در این مقاله تشکر و قدرانی می نمایند.

منابع

- اعظمی، موسی؛ و هاشمی امین، ناهید. (۱۳۹۶). اثرات گردشگری بر معیشت پایدار روستایی (مورد مطالعه: روستاهای ملهم دره و ترخین آباد همدان). فصلنامه فضای گردشگری، سال ششم، شماره دوم، صص ۹۹ - ۱۱۴.
- بادکوه، بهروز؛ قاسمی سیانی، محمد؛ رنجبرکی، علی؛ شام بیاتی، محمدحاتم؛ شکیبا، احمد. (۱۳۹۹). سنجش سرمایه های معیشتی روستاهای مناطق کوهستانی با رویکرد معیشت پایدار (مورد مطالعه: دهستان کوه شاه، بخش احمدی - هرمزگان)، فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی، سال اول، شماره ۳، پیاپی ۳، صص. ۵۳ - ۶۵.
- باقری بنجار، عبدالرضا؛ و رحیمی، مازیار. (۱۳۹۱). بررسی رابطه میزان احساس تعلق اجتماعی شهروندان با میزان مشارکت اجتماعی، فرهنگی و سیاسی آنان (شهروندان مناطق ۳ و ۱۲ شهر تهران). مطالعات جامعه شناختی شهری، سال دوم، شماره پنجم، صص ۱۴۳ - ۱۷۰.
- پایدار، ابودر؛ طوبی نژاد، مهرداد؛ و بامری، زهرا. (۱۳۹۸). احیای معیشت پایدار روستاهای سنتی از طریق توسعه گردشگری (مورد مطالعه: دهستان

تحقیقات ترویج و توسعه روستایی، دوره ۲، شماره ۲، ۱۶۴-۱۸۰، زمستان و پاییز ۱۴۰۳.

- [ناهوک، شهرستان سراوان](#))، فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری-منطقه ای، سال نهم، شماره سی و دوم، صص ۵۹ - ۷۸.
- پیربابایی، محمد تقی؛ و سجادزاده، حسن. (۱۳۹۰). [تعلق جمعی به مکان، تحقق سکونت اجتماعی در محله سنتی \(مورد مطالعه: شهر همدان\)](#)، باغ نظر، سال هشتم، شماره شانزده، صص ۱۷ - ۲۸.
- جمعه پور، محمود. (۱۳۹۰). [تأثیر گردشگری بر معیشت پایدار روستایی \(مطالعه موردی: روستای برغان، شهرستان ساوجبلاغ\)](#)، پژوهش روستایی، سال دوم، شماره یکم، بهار ۱۳۹۰، صص ۳۳ - ۶۳.
- حیدری ساربان، وکیل؛ عبدپور، علیرضا. (۱۳۹۸). [عوامل بهبود معیشت پایدار روستایی از دیدگاه ساکنان محلی \(مطالعه موردی: شهرستان اردبیل\)](#)، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال ۱۹، شماره ۵۴، صص ۲۳ - ۴۶.
- خسروزادیان، مریم؛ غنیان، منصور؛ عبدشاهی، عباس. (۱۳۹۵). [اولویت بندی نظام های بهره برداری کشاورزی شهرستان بهبهان بر اساس الگوی معیشت پایدار](#). تعاون و کشاورزی، سال پنجم، شماره نوزدهم، صص ۱۴۳ - ۱۶۶.
- دانش پایه، نثار. (۱۳۹۶). [معیارهای اصلی شکل گیری حس مکان در پهنه های توسعه جدید شهری \(نمونه مطالعه: منطقه ۲۲ شهرداری تهران\)](#)، دانش شهر شماره ۴۵، صص ۱ - ۸۲.
- رشید کلویر، حجت الله؛ عباس زاده دیز، فاطمه؛ اکبری، حسن؛ شاهرودی کلور، مرضیه. (۱۳۹۹). [بررسی حس تعلق به مکان از منظر شاخص های کالبدی و غیر کالبدی در خانه های مستقل و مجتمع های آپارتمانی \(مطالعه موردی: شهر تبریز\)](#). صص ۱۹۵ - ۲۱۵.
- زارع، محبوبه. (۱۳۹۶). [تحلیل اثرات خشکسالی بر معیشت خانوارهای روستایی مطالعه موردی: دهستان مجد آباد، شهرستان مرودشت](#)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه زنجان، صص ۱ - ۱۲.
- زنگنه، یعقوب؛ حسین آبادی، سعید؛ روشندل، تکتم؛ نبی پور، رضا. (۱۳۹۳). [تأثیر تعلق مکانی و سرمایه های اجتماعی بر بهسازی مشارکتی \(مورد مطالعه: محلات قدیمی محله سرده سبزوار\)](#). مجله پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال پنجم، شماره نوزدهم، صص ۱۱۱ - ۱۲۸.
- زیاری، کرامت الله؛ شریفی، امیر؛ نعیمی، کیومرث. (۱۳۹۳). [ارزیابی نقش توسعه اجتماعی در تحکیم حس مکانی \(مورد مطالعه: محلات ناحیه ۱۰ شهر سنندج\)](#). مجله آمایش جغرافیایی فضا، فصلنامه علمی- پژوهشی دانشگاه گلستان، سال چهارم، شماره مسلسل چهاردهم، صص ۸۳ - ۹۸.
- سجاسی قیداری، حمدالله؛ صادقلو، طاهره؛ پالوج، مجتبی. (۱۳۹۲). [اولویت بندی راهبرد های توسعه ی معیشت پایدار روستایی با مدل ترکیبی سوات- تاپسیس- فازی \(مورد مطالعه: شهرستان خداآبند\)](#). روستا و توسعه، دوره شانزدهم، شماره دوم، صص ۸۵ - ۱۱۰.
- سواری، مسلم؛ طاهری، حسن. (۱۴۰۰). [نقش حس تعلق مکانی در توانمندی روانی خانوارهای روستایی بخش مرکزی شهرستان باوی در مقابله با خشکسالی](#). فصلنامه علمی برنامه ریزی فضایی (مقاله پژوهشی)، سال یازدهم، شماره دوم، (پیاپی ۴۱)، صص ۶۷ - ۹۰.
- شانازی، کاروان؛ اعظمی، موسی. (۱۳۹۶). [اثرات تالاب زیرپوار مریوان بر معیشت پایدار خانوارهای روستایی](#). علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، جلد سیزدهم، شماره دوم، صص ۲۳۵ - ۲۴۹.
- شریفی نیا، زهرا. (۱۳۹۹). [تحلیل عوامل موثر بر پایداری معیشت در روستاهای شهرستان ساری](#)، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال دهم، شماره اول (پیاپی ۳۵)، صص ۲۱۳ - ۲۳۶.
- عیسی زهی، علی؛ شریف زاده، مریم. (۱۴۰۰). [تحلیل وضعیت سرمایه های معیشت پایدار روستایی در شهرستان سراوان](#). فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال دهم، شماره دوم (پیاپی ۳۶)، صص ۷۹ - ۹۸.
- محمدی، سعدی؛ مرادی، اسکندر؛ رشیدی، زبیده. (۱۳۹۶). [اثرات گردشگری بر معیشت پایدار خانوار های روستایی، از دید جامعه میزبان \(مورد مطالعه: بخش اورامان، شهرستان سرو آباد\)](#). جغرافیا، دوره جدید، سال پانزدهم، شماره پنجاه و دوم، صص ۱۲۱ - ۱۳۶.
- مرادخانی، نرگس؛ حسنی، شهلا. (۱۴۰۰). [تحلیل اثرات احساس تعلق مکانی بر مشارکت روستائیان در اجرای طرح هادی \(مطالعه موردی: استان زنجان\)](#)، پژوهش های جغرافیای انسانی، دوره ۵۴، شماره ۳، صص ۱۰۲۱ - ۱۰۳۵.
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). [سرشماری عمومی نفوس و مسکن](#). زنجان: مرکز آمار ایران.
- مطیعی لنگرودی، حسن؛ قدیری معصوم، مجتبی؛ رضوانی، محمد رضا؛ نظری، علی؛ صحنه، بهمن. (۱۳۹۰). [تأثیر بازگشت مهاجران به روستاها در بهبود معیشت ساکنان \(مطالعه ی موردی: شهرستان آق قلا\)](#)، جغرافیای انسانی، شماره ۷۸، صص ۶۷ - ۸۳.
- وارثی، حمیدرضا؛ عامل بافنده، مهدی؛ محمدزاده، محمد. (۱۳۸۹). [بررسی و تحلیل مؤلفه های هویت شهری و رابطه ی آن با میزان تعلق مکانی ساکنین شهرهای جدید \(مطالعه ی موردی: شهر گلبهار\)](#)، مجله پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال اول، شماره ی دوم، صص ۱۷ - ۳۶.
- Ado, A. M., Savadogo, P., & Abdoul-Azize, H. T. (2019). [Livelihood strategies and household resilience to food insecurity: Insight from a farming community in Aguié district of Niger](#). Agriculture and Human Values, 36(4), 747-761.
- Alawadhi, A., Chandrasekera, T., & Yang, C. (2011). [The effect of spatial knowledge on sense of belonging](#). ARCC Conference Repository, 337-344.

- Annison, J. (2000). [Towards a clearer understanding of the meaning of "home"](#). *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 25(4), 251–262.
- Ayuttacorn, A. (2019). [Social networks and the resilient livelihood strategies of Dara-ang women in Chiang Mai](#), Thailand. *Geoforum*, 101, 28–37.
- Baloch, Z. A., Tan, Q., et al. (2022). [Analyzing farm households' perception and choice of adaptation strategies towards climate change impacts: A case study of vulnerable households in an emerging Asian region](#). *Environmental Science and Pollution Research*, 29, 76807–76822.
- Barcus, H. R., & Brunn, S. D. (2010). [Place elasticity: Exploring a new conceptualization of mobility and place attachment in rural America](#). *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 92(4), 281–295.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). [The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation](#). *Psychological Bulletin*, 117(3), 497–529.
- Berg, N. G. (2020). [Geographies of wellbeing and place attachment: Revisiting urban–rural migrants](#). *Journal of Rural Studies*, 78, 438–446.
- Berlin, S., & Johnson, C. C. (1989). [Women and autonomy: Using structural analysis of social behavior to find autonomy within connections](#). *Psychiatry*, 52(1), 79–95.
- Borowy, I. (2013). [Defining sustainable development for our common future: A history of the World Commission on Environment and Development \(Brundtland Commission\)](#). Taylor & Francis.
- Bowlby, J. (1969). [Attachment and loss](#): Vol. 1. Attachment. Basic Books.
- Ceginkas, V. L. A. (2015). [Exploring multicultural belonging: Individuals across cultures, languages and places](#). University of Turku.
- Department for International Development (DFID). (1999). [Sustainable livelihoods guidance sheets](#). DFID.
- Ding, W., Jimoh, S. O., Hou, Y., Hou, X., & Zhang, W. (2018). [Influence of livelihood capitals on livelihood strategies of herdsmen in Inner Mongolia](#), China. *Sustainability*, 10(9), 3325.
- Dufie Azumah, F., John Onzaberigu, N., & Amoah Adongo, A. (2022). [Gender, agriculture and sustainable livelihood among rural farmers in northern Ghana](#). *Economic Change and Restructuring*, 55, 1697–1716.
- Fahad, S., Nguyen-Thi-Lan, H., Nguyen-Manh, D., Tran-Duc, H., & To-The, N. (2022). [Analyzing the status of multidimensional poverty of rural households by using sustainable livelihood framework: Policy implications for economic growth](#). *Environmental Science and Pollution Research*, 29, 27729–27744.
- Farrugia, D. (2016). [The mobility imperative for rural youth: The structural, symbolic and non-representational dimensions rural youth mobilities](#). *Journal of Youth Studies*, 19(6), 836–851.
- Feleke, N., & Tekalign, W. (2022). [The neglected traditional enset \(*Ensete ventricosum*\) crop landraces for the sustainable livelihood of the local people in Southern Ethiopia](#). *Applied and Environmental Soil Science*, 2022, Article ID 6026763.
- Furrer, C., & Skinner, E. (2003). [Sense of relatedness as a factor in children's academic engagement and performance](#). *Journal of Educational Psychology*, 95(1), 148–162.
- Gilligan, C. (1982). [In a different voice](#). Harvard University Press.
- Goodenow, C. (1993). (1993). [The psychological sense of school membership among adolescents: Scale development and educational correlates](#). *Psychology in the Schools*, 30(1), 79–90.
- Gustafson, P. (2006). [Place attachment and mobility](#). In N. McIntyre, D. Williams, & K. McHugh (Eds.), [Multiple dwelling and tourism: Negotiating place, home and identity](#) (pp. 17–31). CABI.
- Gutierrez, N., Mercader, I., Carrión, J. J., & Trigueros, R. (2022). [Self-concept and feeling of belonging as a predictor variable of the attitude towards the study from the PISA](#). *Education Sciences*, 12(2), 91.
- Hagerty, B. M. K., Lynch-Sauer, J., Patusky, K. L., Bouwsema, M., & Collier, P. (1992). [Sense of belonging: A vital mental health concept](#). *Archives of Psychiatric Nursing*, 6(3), 172–177.
- He, Y., & Ahmed, T. (2022). [Farmers' livelihood capital and its impact on sustainable livelihood strategies: Evidence from the poverty-stricken areas of Southwest China](#). *Sustainability*, 14(9), 4955.
- Jampel, C. (2016). [Cattle-based livelihoods, changes in the taskscape, and human-bear conflict in the Ecuadorian Andes](#). *Geoforum*, 69, 84–93.
- Jensen, S. S. (2022). [Disentangling the transnational belongingness of children in and beyond a Danish school](#). University of Southern Denmark.
- Kuang, F., Jin, J., He, R., Wan, X., & Ning, J. (2019). [Influence of livelihood capital on adaptation strategies: Evidence from rural households in Wushen Banner, China](#). *Land Use Policy*, 89, 104228.

- Lähdesmäki, T., Baranova, J., Ylönen, S. C., Koistinen, A.-K., Mäkinen, K., Juškiene, V., & Zaleskiene, I. (2021). [Learning cultural literacy through creative practices in schools: Cultural and multimodal approaches to meaning-making](#). Palgrave Macmillan.
- Li, T., Cui, L., Lv, W., Song, X., Cui, X., & Tang, L. (2022). [Exploring the frontiers of sustainable livelihoods research within grassland ecosystem: A scientometric analysis](#). *Heliyon*, 8(3), e09007.
- Liu, Z., Chen, Q., & Xie, H. (2018). [Influence of the farmer's livelihood assets on livelihood strategies in the western mountainous area, China](#). *Sustainability*, 10(3), 875.
- Maine, F., Brummernhenrich, B., Chatzianastasi, M., Juškiene, V., Lähdesmäki, T., Luna, J., & Peck, J. (2021). [Children's exploration of the concepts of home and belonging: Capturing views from five European countries](#). *International Journal of Educational Research*, 110, 101876.
- Nguyen-Anh, T., Hoang-Duc, C., Le-Ngoc, A., & Nguyen-An, T. (2022). [Drivers of land use efficiency among ethnic minority groups in Vietnam: A longitudinal study](#). *Journal of the Asia Pacific Economy*, 27(4), 615–633.
- Niedomysl, T., & Amcoff, J. (2011). [Why return migrants return: Survey evidence on motives for internal return migration in Sweden](#). *Population, Space and Place*, 17(5), 656–673.
- Nyaupane, G. P., & Poudel, S. (2011). [Linkages among biodiversity, livelihood, and tourism](#). *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1344–1366.
- Pedersen, H., & Therkelsen, A. (2022). [Being a part of and apart from: Return migrants' ambivalent attachment to rural place](#). *Journal of Rural Studies*, 93, 345–352.
- Perz, S. G., Leite, F. L., Griffin, L. N., Hoelle, J., Rosero, M., Carvalho, L. A., Castillo, J., & Rojas, D. (2015). [Trans-boundary infrastructure and changes in rural livelihood diversity in the southwestern Amazon: Resilience and inequality](#). *Sustainability*, 7(9), 12807–12836.
- Reichert, C., Cromartie, J., & Arthun, R. (2014). [Impacts of return migration on rural U.S. communities](#). *Rural Sociology*, 79(3), 428–446.
- Relph, E. (1976). [Place and placelessness](#). Pion.
- Scoones, I. (1998). [Sustainable rural livelihoods: A framework for analysis](#) (IDS Discussion Paper No. 72). Institute of Development Studies.
- Seamon, D., & Sowers, J. (2008). [Place and placelessness, Edward Relph](#). In P. Hubbard, R. Kitchin, & G. Valentine (Eds.), *Key texts in human geography* (pp. 43–51). SAGE.
- Sridhara, S., Gopakkali, P., Manoj, K. N., Patil, K. K. R., Paramesh, V., Jha, P. K., & Prasad, P. V. V. (2022). [Identification of sustainable development priorities for agriculture through sustainable livelihood security indicators for Karnataka, India](#). *Sustainability*, 14(3), 1831.
- Wynne, L. C. (1984). [The epigenesis of relational systems: A model for understanding family development](#). *Family Process*, 23(3), 297–318.
- Yee, M., Piggott-Mckellar, A., McMichael, C., & McNamara, K. E. (2022). [Climate change, voluntary immobility, and place-belongingness: Insights from Togoru, Fiji](#). *Climate*, 10(3), 46.
- Yuval-Davis, N. (2006). [Belonging and the politics of belonging](#). *Patterns of Prejudice*, 40(3), 197–214.